

Številka: 53000-4/2016/4

Datum: 5. 5. 2016

STRATEGIJA

ODNOSOV REPUBLIKE SLOVENIJE S SLOVENCMI ZUNAJ NJENIH MEJA

Strategija odnosov Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja je del strategije razvoja slovenske države. Temelji na dolo bah mednarodnopravnih instrumentov, ki v ospredje postavljajo varstvo kulturne raznolikosti, pravice manjšinskih skupnosti pa uvrš ajo v sklop lovekovih pravic do ohranjanja identitete, kulture in jezika.

S to posodobljeno strategijo si Republika Slovenija prizadeva zagotoviti ustrezne materialne, družbene in politične pogoje za uspešen in enakovreden razvoj slovenskega jezika, kulture in ohranitev slovenske identitete med našimi rojaki zunaj meja Republike Slovenije.

Slovenstvo je zgodovinska in kulturna kategorija, ki pomeni skupnost ljudi z živo zavestjo o pripadnosti slovenskemu jeziku in kulturi, utemeljeni na izro ilu zgodovinskega razvoja te skupnosti ter na solidarnostnem zavzemanju za ohranjanje in ustvarjalno prenavljanje njenih naravnih, kulturnih, družbenih in duhovnih vrednot v sedanjosti in prihodnosti.

Slovenci in Slovenke zunaj Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Slovenci) živijo kot zamejci na obmo ju avtohtone poselitve v vseh štirih sosednjih državah ter kot zdomci in izseljenci, ki so se izselili z obmo ja tradicionalne poselitve, njihovi potomci in druge osebe slovenskega izvora, kulture in izro ila.

Skupen slovenski kulturni prostor sestavljajo Republika Slovenija in obmo ja držav, kjer prebivajo avtohtona slovenska narodna skupnost ter slovenski izseljenci in zdomci. Je oblika promocije in razpoznavnosti slovenske družbene stvarnosti, kulture in jezika v srednjeevropsko-sredozemskem prostoru ter v širšem, globaliziranem svetu. Je skupnost Slovencev v smislu najširšega pojmovanja kulture, torej na vseh podro jih. Ni tesno geografsko vezana danost, temve prostor skupnosti, v katerem se prosto pretakajo informacije, ljudje ter viri in dobrine.

Skupni slovenski kulturni prostor naseljujejo tisti, ki se štejejo za Slovence v Sloveniji in zunaj nje. Zaradi velike interakcije med njimi na vseh ravneh in v vse smeri razumemo skupni slovenski kulturni prostor kot sinergijo skupnega slovenskega kulturno-umetniškega prostora, skupnega slovenskega znanstvenoraziskovalnega prostora, skupnega slovenskega izobraževalnega prostora, skupnega slovenskega gospodarskega prostora in drugih prostorov.

A – Cilji

- 1. Ohranitev, krepitev in razvoj slovenstva v skupnem slovenskem kulturnem prostoru.**
- 2. Slovenija je skupen projekt Slovencev doma in po vsem svetu; tudi Slovenci zunaj Republike Slovenije so pomembni akterji razvoja Republike Slovenije.**

Slovenci zunaj meja Republike Slovenije so najnaravnejši družbeni in kulturni povezovalci ter zato pomemben del širših razvojnih politik slovenske države in njenih prizadevanj za promocijo in mednarodno uveljavljanje slovenske družbe in kulture v evropskem in svetovnem prostoru/smislu.

Podpora pogojem optimalnega/vsestranskega razvoja slovenskih skupnosti v zamejstvu in po svetu ter spodbujanje skupnega razvoja:

- Republika Slovenija razvija trajnostne dejavnosti za vsestransko krepitev slovenskih skupnosti v zamejstvu in po svetu, na področju skrbi za zamejstvo pa si je treba prizadevati za graditev skupnega prostora in skupne infrastrukture ob upoštevanju ustrezne skrbi in podpore za obmejna območja Republike Slovenije.
- Republika Slovenija razvija pogoje, ki omogočajo dejavno vključevanje zamejskih Slovencev in Slovencev po svetu v kulturno, družbeno in politično življenje v Republiki Sloveniji.
- Republika Slovenija podpira celovitost, povezanost in avtonomnost slovenskih skupnosti zunaj Republike Slovenije.
- Republika Slovenija podpira slovenske skupnosti zunaj Slovenije v njihovem lokalnem okolju zlasti pri prizadevanjih za doseg sodelovanja pri sprejemanju lokalnih političnih odločitev, gospodarsko krepitev ter za znanstvenoraziskovalno in izobraževalno osmišljanje in umešanje skupnosti v njeno lokalno okolje in skupni slovenski kulturni prostor.
- Republika Slovenija zagotavlja ukrepe, s katerimi mlade pripadnike slovenskih skupnosti zunaj Republike Slovenije spodbujajo k učenju slovenskega jezika, spoznavanju slovenske kulture in oblikovanju slovenske identitete ter povezanosti z Republiko Slovenijo.
- Republika Slovenija omogoča vračajočim se slovenskim izseljencem in njihovim potomcem hitro vključevanje v novo okolje.

B – Delovanje po področjih

Slovenski državni organi in ustanove delujejo usklajeno ter razvijajo državniški, demokratični in partnerski pristop v stikih z avtohtonimi slovenskimi narodnimi skupnostmi v sosednjih državah in po svetu. Koordinacijski organ je Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Med podporo slovenski skupnosti uvrščamo vse dejavnosti Republike Slovenije, ki se nanašajo na položaj Slovencev zunaj meja Republike Slovenije in njihovo sodelovanje z Republiko Slovenijo.

Zunanja politika

Skrb za Slovence v zamejstvu in po svetu je del zunanje politike Republike Slovenije. Republika Slovenija ohranja stalen dialog z državami, v katerih prebivajo Slovenci, še posebej o položaju Slovencev in njihovih skupnosti v teh državah. Diplomatska predstavništva in konzulati Republike Slovenije v državah svoje akreditacije razvijajo sodelovanje s Slovenci, njihovimi organizacijami in ustanovami. Republika Slovenija spremlja izvajanje dvostranskih in večstranskih mednarodnih pogodb, ki se nanašajo na položaj Slovencev zunaj njenih meja. Praven položaj slovenskih skupnosti še ni zadovoljivo rešen, si prizadeva za njegovo izboljšanje tudi s sklepanjem novih mednarodnih pogodb.

Kultura

Kulturno delovanje Slovencev zunaj Republike Slovenije je enakovreden in enakopraven del kulturne ustvarjalnosti celotnega slovenskega naroda.

Republika Slovenija podpira vse oblike združevanja in delovanja Slovencev zunaj Republike Slovenije, ki prispevajo k ohranjanju in promociji slovenske kulture, kot so društva, ustanove, cerkve in druge verske skupnosti, informacijski in izobraževalni centri, knjižnice, muzejske zbirke in podobno.

• Mediji

Republika Slovenija se zavzema za večjo prisotnost in dostopnost slovenskih medijev na območjih, na katerih prebivajo slovenske skupnosti. Republika Slovenija si prav tako prizadeva za večjo prepoznavnost izseljenskih medijev v Sloveniji ter pogostejše obravnavanje vsebin, povezanih s slovenskimi narodnimi skupnostmi v tujini, v slovenskih medijih.

• Umetnost

Sodelovanje Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja spodbuja možnosti umetnostnega ustvarjanja in poustvarjanja, primerljive s tistimi v Republiki Sloveniji, ob hkratnem upoštevanju prispevkov umetnostne ustvarjalnosti večinskega naroda oziroma drugih jezikovnih skupnosti, sobivajo jih na območjih slovenske poselitve zunaj Republike Slovenije. Slovenija zagotavlja možnosti, da je njena umetnostna produkcija neposredno ali medijsko dosegljiva tudi Slovincem zunaj njenih meja in ustvarjalnost slovenskih rojakov redno predstavljena v matini domovini. Republika Slovenija namenja posebno pozornost uinkovitim možnostim vsestranske kulturne izmenjave. Spodbuja se ohranjanje spomina na pomembne Slovence, ki so delovali zunaj meja države.

• Ohranjanje kulturne dediščine

Republika Slovenija si v skladu z mednarodnimi pravnimi standardi/konvencijami prizadeva za ohranjanje snovne in nesnovne kulturne dediščine, ki jo ustvarjajo in posedujejo Slovenci zunaj meja Republike Slovenije ter je povezana z njihovim življenjem in delom.

Slovenija podpira prizadevanja slovenskih organizacij, da v sodelovanju s pristojnimi oblastmi države, v kateri se takšna dediščina nahaja, zagotovijo ustrezne postopke za njeno varovanje, preučenje in predstavitev.

Slovenija spodbuja stalno sodelovanje lastnikov oz. nosilcev dediščine s pristojnimi strokovnimi organizacijami za varstvo kulturne dediščine v Sloveniji in evidentiranje kulturne dediščine Slovencev zunaj meja Republike Slovenije.

• Arhivi

Urejen spomin na preteklost je temeljni pogoj za »uspešno« prihodnost slovenskih skupnosti po vsem svetu. Zato je v smislu oblikovanja zgodovinskega spomina Slovencev in Slovenije pomembna skrb za pravilno ravnanje z arhivskim gradivom, ki nastaja pri različnih organizacijah Slovencev po svetu. V ta namen je treba ustvariti bolj poenoten in usklajen sistem evidentiranja, urejanja, hranjenja in digitaliziranja (v končni fazi pa tudi objave na spletu) takega arhivskega gradiva. Slovenija podpira prizadevanja slovenskih organizacij, da se, kadar je to mogoče, takšno varovanje in obravnavo arhivskega gradiva uveljavi tudi v sodelovanju s pristojnimi oblastmi države, kjer je to arhivsko gradivo nastajalo.

• Ohranjanje slovenskega jezika in izobraževanje

Republika Slovenija si prizadeva za ohranjanje in izboljšanje znanja slovenščine pri otrocih, mladostnikih in odraslih ter za ohranjanje slovenstva med njimi. Hkrati skrbi tudi za strokovni razvoj njihovih učiteljev. Ob pozitivnem vrednotenju pokrajinskih narečij podpira uveljavljanje skupnega knjižnojezikovnega standarda ter spodbuja rabo slovenskega jezika na tradicionalnih in sodobnih področjih besednega izražanja, pri čemer je potrebno upoštevati dejstvo, da je v nekaterih pokrajinah

(Benešija, Rezija, Porabje) potrebno na nižji stopnji upoštevati narečni govor in nato postopno preiti na slovenski knjižni jezik, ki je zanje nerazumljiv. Poleg pouka slovenščine in drugih predmetov v slovenskem jeziku Republika Slovenija omogoča druge sodobne oblike učenja slovenščine in povezovanja s Slovenijo. Spodbuja tudi širšo uporabo slovenske mladinske periodike kot učenega gradiva in spletnih strani pri pouku, velik poudarek pa daje tudi širjenju slovenske knjige in bralne kulture med otroki in mladostniki v tujini. Pomemben del izobraževanja za mlade Slovence po svetu je medkulturna vzgoja, povezovanje kulture porekla s kulturo okolja, v katerem živijo. Ker je dostopnost kakovostnega bralnega gradiva pomembna sestavina razvoja bralne kulture in bralne pismenosti, je zato treba poudariti tudi pomen in vlogo splošnih knjižnic.

Poleg uinkovitega izvajanja meddržavnih sporazumov in dokumentov na šolskem področju se podpirajo rešitve za krepitev konkurenčnosti izobraževalnih ustanov v slovenskem jeziku in šol slovenskega jezika ter spodbuja sodelovanje s šolami v Republiki Sloveniji tudi z izmenjavo uencev. Republika Slovenija podpira šolske izmenjave na vseh stopnjah in organizirane oblike šolskih obiskov Slovencev zunaj njenih meja v Republiki Sloveniji, prav tako pa spodbuja spoznavanje slovenskih skupnosti zunaj Republike Slovenije.

Izobraževalni sistem v Republiki Sloveniji v učenih predmetih na vseh stopnjah izobraževanja sistematično vključuje vsebine o zgodovini, kulturi in ustvarjalnosti Slovencev zunaj meja Republike Slovenije.

Republika Slovenija podpira tiste oblike izobraževanja na tujem, ki pri slovenskih izseljencih in njihovih potomcih krepijo vezi z Republiko Slovenijo.

Znanje slovenskega jezika je izredno pomembno, vendar pa neznanje slovenščine ne more biti že samo po sebi zadosten razlog, da bi zavrnili ljudi, ki se ne glede na jezik identificirajo s slovenstvom.

Znanost in visoko šolstvo

Republika Slovenija spodbuja in podpira trajno in sistematično znanstveno raziskovanje položaja in procesov znotraj slovenskih skupnosti in v prostoru njihove poselitve. S prizadevanjem na področju visokega šolstva in znanosti skuša Republika Slovenija pritegniti slovenske študente iz zamejstva in izseljenstva ter zagotavljati izmenjavo znanja s slovenskimi znanstveniki na tujem.

Republika Slovenija namenja posebno skrb možnosti pretoka raziskovalcev in znanstvenikov in njihovem vračanju v domače okolje ter spodbuja študij v Republiki Sloveniji.

Šport

Republika Slovenija podpira vključevanje mladih v organizirane oblike športnega udejstvovanja, zlasti kadar gre za dejavnosti, ki potekajo v slovenskem jeziku in omogočajo večjo socializacijo med vrstniki, ki pripadajo slovenski skupnosti.

Verska vzgoja

Republika Slovenija si bo s podporo ustreznim programom prizadevala, da se bo lahko pravica staršev, da vzgajajo svoje otroke v skladu s svojim verskim prepričanjem, in siceršnja pravica do verske svobode, uresničevala v slovenskem jeziku.

Gospodarsko in regionalno sodelovanje

Republika Slovenija je zainteresirana za uspešen razvoj sosednjih pokrajin, še posebej tistih pokrajin, v katerih je tradicionalno prisotna slovenska narodna skupnost in je znanje slovenskega jezika pomembna konkurenčna prednost, ki povečuje delovno uspešnost. Zato je zlasti zainteresirana za razvoj gospodarskih in kmetijskih struktur slovenske narodne skupnosti v teh pokrajinah.

Spodbujanje turizma, gospodarskega in kmetijskega sodelovanja ter trgovanja z gospodarskimi družbami slovenskih izseljencev in njihovih potomcev ter zamejcev tudi na tretjih trgih je posebna oblika ohranjanja slovenske povezanosti.

Obmejna območja morajo imeti pri svojem razvoju zagotovljeno možnost ezmejnega sodelovanja.

Finančna podpora Republike Slovenije

Ob upoštevanju izhodišča, da je za ohranjanje kulturne raznolikosti odgovorna država, na ozemlju katere so slovenske skupnosti, se Republika Slovenija prednostno usmerja v razvijanje tistih pobud, ki skupnostim zagotavljajo razvoj, sprejemanje novih, sodobnejših in učinkovitejših oblik delovanja in povezovanja med pripadniki slovenske skupnosti zunaj njenih meja v njihovih prizadevanjih za razvoj slovenskega jezika in kulture ter ohranitev slovenske identitete in povezav z Republiko Slovenijo. Finančna pomoč se namenja strukturam in dejavnostim Slovencev zunaj Republike Slovenije brez ideološko-politične pristranskosti ter v smeri ravnotežja med podporo države in samovzdrževanjem oziroma samofinanciranjem. Finančna pomoč lahko prejmejo tudi tisti, ki v Republiki Sloveniji delujejo na področju povezovanja in skrbi za Slovence v zamejstvu in po svetu. Sestavni deli finančne podpore Republike Slovenije so razvijanje načrtnega delovanja, spremljanje učinkov in nadzor nad porabljenimi sredstvi.

Pri razpisu sredstev iz mednarodnih razpisov Republika Slovenija podpira tiste projekte, ki prispevajo k izboljšanju položaja slovenskih skupnosti zunaj meja Republike Slovenije.

C – Programska obdobja

Za učinkovito izvajanje strategije se po programskih obdobjih oblikujejo konkretne naloge. Programska obdobja, v katerih se določajo naloge, njihovi izvajalci, pričakovani rezultati, časovni okviri in finančne potrebe/viri za izvedbo, se časovno ujemajo s programskimi obdobji Evropske unije.

D – Razvojne perspektive

Slovenske skupnosti zunaj Slovenije so samostojne in posebne entitete z lastnimi interesi, potrebami in zmoglostmi ter so objekt (finančna pomoč, raziskovanja) in hkrati subjekt (partnerstva, sodelovanja), kar velja tako za ustanove kot posameznike. S takim demokratičnim in partnerskim pristopom, iskanjem vzajemnosti in doslednim posvetovanjem z njimi se bodo krepile avtonomnost in identiteta teh skupnosti, pa tudi njihova odgovornost in motivacija za uveljavitev v lokalnem okolju ter za sodelovanje in udeležbo pri razvoju Republike Slovenije.

Z dnem sprejetja te strategije preneha veljati Strategija odnosov Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja, št. 53000-1/2008/5 z dne 12. 6. 2008.